

ВІДГУК

офіційного опонента

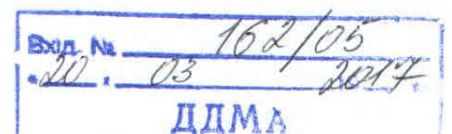
доктора економічних наук, професора Маргасової Вікторії Геннадіївни на дисертаційну роботу Ягельської Катерини Юріївни «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством

1. Ступінь актуальності обраної теми дисертації.

В умовах невизначеності зовнішнього економічного середовища, динамічного та швидкого прогресу світового господарства, прискорення процесів інтеграції і глобалізації світової економіки, зокрема, посилення тиску глобальної конкуренції на національні економічні системи нагальною необхідністю виступає створення принципово нових концептуальних підходів до забезпечення високих темпів розвитку економіки України, зростання її конкурентоспроможності на світовій арені, в першу чергу – за рахунок технологічного оновлення виробництва, впровадження організаційно-управлінських інновацій на всіх рівнях і гілках державного управління соціально-економічним розвитком країни.

Стан національного господарства України з його незадовільною структурою, катастрофічним зносом основних фондів ключових галузей, значною часткою застарілих технологічних укладів говорять про те, що вітчизняна економіка не в змозі адаптуватися до нових світових умов господарювання, про що свідчать, зокрема, позиції України у світових рейтингах конкурентоспроможності, інновацій, людського розвитку тощо.

Викладене обумовлює необхідність глибокого, системного теоретико-методологічного обґрунтування і розробки концептуальних засад забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку країни і формування організаційного механізму його реалізації. З огляду на це, дисертаційна робота Ягельської К. Ю. на тему: «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку» є

надзвичайно актуальною і своєчасною і має вагоме наукове і практичне значення для національної економіки.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність теми дисертаційної роботи додатково підтверджується тим, що вона підготовлена в рамках виконання науково-дослідних робіт: ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» «Стратегія забезпечення конкурентоспроможності: макро- та мікрорекономічні аспекти» (номер держреєстрації 0110U005823, 2010-2015 рр.); наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ): «Розробка концепції забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації світової економіки» (номер держреєстрації 0113U007516, 2013-2015 рр.); наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ): «Формування та вдосконалення механізму сталого розвитку економічних систем» (номер держреєстрації 0114U006192, 2014-2015 рр.).

3. Ступінь обґрунтованість і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту дисертації, автореферату, монографій та інших наукових публікації Ягельською К.Ю. дозволяє встановити, що отримані наукові результати є обґрунтованими та достовірними.

Теоретичною основою дисертаційної роботи є положення сучасної економічної теорії, теорії державного управління, що зумовило методологічні засади авторського підходу до визначення і вирішення наукової проблеми концептуального визначення підходів до забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції. Науково коректне і комплексне застосування загальнонаукових, конкретно-наукових і спеціальних методів дослідження включало, зокрема, такі, як: систематизація, узагальнення, діалектичний метод, конкретизація

монографічний, історичний, аналогія, системний підхід, аналіз, синтез, дедукція, декомпозиція, структурний аналіз і синтез, структурно-функціональний синтез, концептуалізація, структурне моделювання, економіко-статистичний метод, порівняльний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз, сценарне і трендове моделювання та інші методи дослідження. Інформаційну базу дослідження становили результати вітчизняних та зарубіжних досліджень, законодавчі акти та урядові документи з питань розвитку економіки, економічні прогнози та нормативно-правові акти Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, статистичні та інформаційні матеріали Національного банку України, інформаційно-аналітичні огляди, звіти Всесвітнього економічного форуму, результати власних досліджень автора. Опрацювання здобувачем фундаментальних наукових праць в області економіки і управління національним господарством, державного регулювання економіки дозволили автору отримати наукові результати з високим ступенем достовірності і обґрунтованості, які були апробовані на 9 науково-практичних конференціях, оприлюднені у семи монографіях (дві з яких – одноосібні) і 23 публікаціях у фахових виданнях України і зарубіжних виданнях.

Зміст автореферату цілком відповідає дисертаційній роботі і дозволяє цілком оцінити теоретичну і практичну значимість результатів дисертаційного дослідження Ягельської К.Ю.

4. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи.

Головним науковим результатом дисертації є вирішення актуальної наукової проблеми – розробки теоретико-методологічних основ, концептуальних засад, організаційно-методичних підходів до забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної

конкуренції на засадах енергетичного підходу. Наукова новизна отриманих результатів розкривається в таких положеннях.

Автором розвинуто понятійно-категоріальний апарат економічної науки за рахунок визначення понять «випереджаючий національний економічний розвиток», «глобальна конкуренція» (с. 35-39); складено і досліджено типологію моделей розвитку національних економічних систем (с. 62) і визначені детермінанти моделі випереджаючого економічного розвитку національної системи – темпоральний фактор і фактор результативності (с. 65). Це дозволило автору поглибити теоретичні положення енергетичного підходу до забезпечення національного економічного розвитку шляхом розкриття змісту категорії «економічна енергія», «економічна сила», виявлення структури джерел економічної енергії системи, основних її носіїв і атрибутів, на основі чого визначені ключові концепти моделі випереджаючого національного економічного розвитку України на основі енергетичного підходу: ефективне нагромадження економічної енергії та антидисипативна спрямованість державного регулювання стану носіїв економічної енергії (с. 75-86, 95-99).

Автором вперше сформовано методологію дослідження випереджаючого національного економічного розвитку на основі енергетичного підходу шляхом синтезу методологічних принципів низки концепцій синергетики, еволюційної теорії економічного розвитку і неоінституціональних течій, що визначає вихідні теоретико-методологічні постулати, об'єктно-предметну сферу досліджень, методичні підходи, ключові інформаційно-аналітичні одиниці (с. 105-122). В межах сформованої методології розкрито поняття часу як економічної категорії і удосконалені методичні засади визначення темпоральних характеристик динаміки економічних систем шляхом кількісного оцінювання щільності і корисності економічного часу (с. 136-142, 143-147, 152), а також методичний підхід до аналізу розвитку економічної системи за рахунок використання

комбінованого методу структурного аналізу трансформацій економічної системи на основі комплексу індикаторів за типами: «стан», «реакція», «рушійна сила», методу експертного оцінювання і визначення інтегрального критерію економічного розвитку (с. 174-186).

На основі розуміння глобальної конкуренції як ключового фактору формування нового напрямку розвитку світових економічних систем в роботі вперше обґрунтовано генон-фактор випереджаючого національного економічного розвитку як цілісного комплексу рушійних сил якісної трансформації економічної системи (с. 205-213) і удосконалено організаційно-методичний підхід до формування комплексу стратегічних цілей випереджаючого національного економічного розвитку, який засновується на інтеграційних пріоритетах країни, моделі інноваційної кооперації, розвитку соціокультурної компоненти, підвищенні ролі регіональних органів управління і органів місцевого самоврядування, селективної підтримки найбільш потужних носіїв економічної енергії, резонансному управлінні (с. 219-245). Викладене дозволило автору вперше розробити концепцію випереджаючого національного економічного розвитку, в якій, на відміну від існуючих, цілісно реалізований енергетичний підхід до дослідження і розвитку національних економічних систем на основі сформульованого в роботі вихідного постулату (с. 246-261).

Діагностика сучасної економічної динаміки країни в рамках сформованих методології в концепції випереджаючого національного економічного розвитку дозволили автору розвинути аналітичне обґрунтування шляхів забезпечення високих темпів економічної динаміки (використання ринкових і інституційних регуляторів при визначальній ролі держави) (с. 290-292, 307-313, 335-336) і систему аналітико-індикативних показників економічної динаміки України за рахунок кількісної оцінки індикаторів стану, розвитку і рушійної сили та визначення найбільш

потужних негативних факторів у забезпеченні випереджаючого національного економічного розвитку (с. 351-360).

В роботі вперше запропонований організаційний механізм реалізації концепції випереджаючого національного економічного розвитку, який передбачає створення Координаційної ради з випереджаючого національного економічного розвитку і делегування повноважень ЦОВВ на тимчасовій основі недержавним органам управління (с. 366-374) і удосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення регулювання розвитку економіки країни шляхом визначення структури фактологічних, аналітичних і синтетичних даних для оцінювання й аналізу темпоральних і енергетичних характеристик випереджаючого економічного розвитку (с. 396-409). Автором удосконалено систему державного прогнозування показників випереджаючого національного економічного розвитку за рахунок сценарного моделювання динаміки рівня економічної енергії країни і визначення матриці коефіцієнтів щільності локального часу, які забезпечують реалізацію оптимістичного сценарію, за основними субенергіями (с. 414-432).

5. Теоретична та практична значимість результатів дослідження.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у системному теоретико-методологічному обґрунтуванні і концептуальному визначенні випереджаючого національного економічного розвитку на основі енергетичного підходу в умовах посилення глобальної конкуренції. Теоретичні значення мають такі результати: трактування сутності поняття «випереджаючий національний економічний розвиток», визначення темпоральних і енергетичних характеристик динаміки національної економічної системи, графічна модель розвитку економічної системи в часі, теоретичні положення щодо резонансного управління випереджаючим національним економічним розвитком, когнітивний концепт

випереджаючого національного економічного розвитку на основі енергетичного підходу.

Наукові результати дослідження Ягельської К.Ю. доведено до рівня практичних рекомендацій, які використані в практичній діяльності департаменту макроекономічного прогнозування Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (довідка № 3003-06/37523-07 від 28.10.2014 р.); Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (довідка № 8/19-142-14 від 04.07.2014 р.); Департаменту розвитку базових галузей промисловості Донецької обласної державної адміністрації (довідка № 6/14-281 від 28.10.2015 р.); Українського національного комітету міжнародної торгової палати (довідка № 915 від 13.11.2015 р.); ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (довідка № 1-5/70-1 від 25.10.2016 р.). Практичне значення мають також запропонована система індикаторів економічного розвитку на основі енергетичного підходу, розроблений алгоритм реалізації моделі випереджаючого національного економічного розвитку, визначений в роботі комплекс макроекономічних індикаторів, що вимагають аналітично-інформаційного забезпечення.

6. Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено у 39 наукових працях, з яких: 2 – одноосібні монографії, 5 – колективних монографій, 23 статті в наукових виданнях, зокрема: 9 публікацій в наукових виданнях іноземних держав та у виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, 9 публікацій у матеріалах конференцій.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Всі наукові результати, які викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї і положення, які належать особисто автору.

7. Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертаційної роботи.

Віддаючи належне високому науковому рівню дисертаційної роботи, слід відзначити певні дискусійні положення і висловити окремі зауваження.

1. При вивченні змісту наукових категорій, що описують динаміку економічної системи (рис. 1.2, с. 29) доцільно було б включити до розгляду реструктуризацію, тобто, зміну структури системи, яка забезпечує оптимізацію її функцій залежно від зміни умов зовнішнього середовища.

2. В роботі присутні певні термінологічні прогалини і неточності. Так, залишилося незрозумілим, що мається на увазі під «енергоімпульсами руху економічної системи» (с. 69) або що розуміє автор під «переміщенням економічної системи на визначений період часу по заданому вектору руху» (с. 82). На наш погляд, використання в роботі фізичної термінології потребує більш детального розкриття економічного змісту, який автор вкладає в неї.

3. Не можна безумовно погодитися з тим, що, на думку автора, силу зміщення економічної системи в часі можна представити у вигляді відношення щільності локального економічного часу до щільності тотального економічного часу (с. 143). На наш погляд, такий підхід є дещо ідеалізованим, оскільки не враховує дисипацію економічної енергії, що має місце у будь-якій реальній економічній системі.

4. На с. 250-251 автор теоретично розкриває дію протифазних і синфазних механізмів зворотного зв'язку в економічній системі, однак ці механізми не враховані і не показані на схемі організаційного механізму реалізації концепції випереджаючого національного економічного розвитку (рис. 5.1, с. 368).

5. Залишилося незрозумілим, чому на рис. 3.9 «Модель перебігу економічного розвитку на основі енергетичного підходу» (с. 256) у блоці «Механізм» у якості його структурно-функціональних складових автор наводить носії економічної енергії.

6. На наш погляд, було б більш доречним зарубіжний досвід забезпечення випереджаючих темпів економічного розвитку представити у третьому розділі роботи, оскільки результати його аналізу могли б посилити обґрунтування складу генон-фактору.

7. На рис. 4.22, 4.24, 4.26 (с. 357-359) представлені показники індикаторів стану, розвитку і рушійної сили економічної системи України та країни-еталону, однак сказано, яка саме країна обрана за еталон і на підставі яких критеріїв.

8. На с. 371 серед заходів з упорядкування часу та організації випереджаючого економічного розвитку автор вказує розробку стратегії випереджаючого національного економічного розвитку, представляючи її ключові концепти на рис. 5.2 (с. 377), які не відображають організаційно-методичного підходу до формування стратегічних цілей з виявленням пріоритетних напрямів розвитку і формуванням конкурентних переваг країни.

9. Не можна цілком погодитися зі змістом адміністративної реформи, представленої автором на с. 382, оскільки деякі задекларовані зміни не відповідають поняттю адміністративної реформи як такої, зокрема: переоцінка законів, законодавчих актів та інших нормативних документів, спрощення механізму дозвільної системи - послуги з видачі, переоформлення

та анулювання дозвільних документів; мінімізація проциклічності політики; розробка та впровадження єдиної методології щодо формування стратегічних документів. Крім того, некоректним є формулювання щодо «модифікації функцій державного управління, адекватних сучасним умовам».

10. Залишилася незрозумілою доцільність виконання прогнозу на основі побудованої моделі динаміки рушійної сили національної економічної системи з коефіцієнтом детермінації $R^2 = 0,018$ (с. 431-432).

Однак наведені дискусійні положення і зауваження не носять принципового характеру і не знижують загального високого наукового рівня дисертаційної роботи.

8. Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

Дисертаційна робота Ягельської К.Ю. на тему: «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку» відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством та вимогам пп. 9,10,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами і доповненнями).

Автореферат повністю відображає основні положення, висновки і рекомендації дисертації, розкриває її зміст і не містить результатів, які відсутні в дисертації.

Наукові положення мають достатній рівень обґрунтованості, їх достовірність і новизна є об'єктивними та відображають енергетичний підхід до забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції.

9. Загальний висновок

Дисертація Ягельської Катерини Юріївни на тему «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку» є завершеним самостійним цілісним науковим дослідженням, в якому запропоновано нове вирішення актуальної наукової та практичної проблеми – обґрунтування теоретичних і методологічних основ, розробка концептуальних підходів та практичних рекомендацій щодо забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції. Результати дисертаційної роботи мають високе теоретико-методологічне і практичне значення для розвитку національної економіки.

Дисертація Ягельської К. Ю. та її автореферат відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і вимогам пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор, Ягельська Катерина Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

завідувач кафедри бухгалтерського

обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівського національного

технологічного університету МОН України

доктор економічних наук, професор

В. Г. Маргасова

Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ)

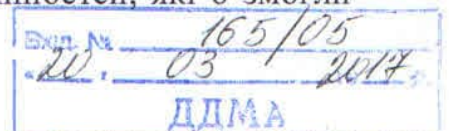
**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**доктора економічних наук, професора Покатаєвої Ольги Вікторівни
на дисертаційну роботу Ягельської Катерини Юріївни
«Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного
економічного розвитку»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 - Економіка та управління національним
господарством**

Актуальність теми дослідження. Однією з найгостріших проблем сучасності, що потребує наукового вирішення, є подолання розриву у рівнях економічного розвитку між країнами світу. Наслідком існуючого різноманіття моделей економічного зростання стало поглиблення асиметрії світової економіки та незбалансованість механізмів, що ґрунтуються на використанні чинників інноваційного розвитку з необхідністю забезпечення прийнятних стандартів життя населення. Іншою проблемою, що потребує проведення прикладних досліджень, є поступове зменшення відмінностей у рівнях економічного розвитку для країн, що динамічно розвиваються, за рахунок випереджаючого росту окремих секторів національної економіки.

Враховуючи це, Україні слід вирішувати проблему входження до клубу елітних держав з нетрадиційних позицій. Так, за рівнем життя населення Україна у 2016 р. посідала 63 місце серед 133 країн. Незважаючи на соціальні, політичні та економічні складнощі, Україна за рівнем ІСР випередила усі країни СНД. Так, Білорусь посіла 66 місце, Вірменія – на 67, а Росія – 75. Цього року Україна (\$8 267 ВВП на душу населення) отримала 66,43 бали зі 100 можливих, увійшовши до групи країн з рівнем соціального розвитку «нижче середнього». Україна традиційно демонструє відносно високі показники у сфері доступу до вищої освіти та до базових знань, де посіла 31 та 28 місця відповідно. У звіті відзначається, що Україна за цими показниками випереджає більшість країн з аналогічним рівнем ВВП на душу населення. Найнижчі показники Україна продемонструвала у таких сферах, як корупція (109 місце), рівень злочинності (109), доступність житла (116), стан довкілля (118), здоров'я та довголіття (127), свобода вибору життєвого шляху (132).

В Україні триває трансформаційний процес, в рамках якого на всіх рівнях формуються стратегії, визначаються пріоритети, перебудовуються процеси. При цьому відчувається відсутність тих орієнтирів та цінностей, які б змогли

об'єднати зусилля усіх учасників трикутника – держава-бізнес-громадянське суспільство навколо єдиної ідеї.

Але згідно досліджень ОЕСР Україна посідає 20 місце серед найсильніших економік світу і володіє вагомим потенціалом випереджаючого економічного розвитку, який ґрунтується на використанні ефекту масштабу ринку з опорою на внутрішній попит. Її національна економіка характеризується особливостями, що притаманні великим державам: чітко виражена державна вертикаль і наявність ряду конкурентоспроможних галузей (зокрема, літако- та кораблебудування, аерокосмічний, електронний, військово-промисловий, ядерний, енергетичний, матеріалознавчий комплекси тощо).

Вирішення проблеми входження України до групи розвинутих країн світу полягає в подоланні розриву у рівнях розвитку через забезпечення випереджаючого економічного зростання. Як свідчить світовий досвід, це завдання неможливо вирішувати еволюційними та традиційними методами. Отже, такий важливий напрям дослідження, як випереджаючий розвиток національної економічної системи в умовах глобальної конкуренції, потребує суттєвого наукового обґрунтування.

У контексті зазначених проблем дослідження теоретико-методологічних положень, науково-методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо створення принципово нової концептуальної основи якісних трансформацій національної економічної системи в умовах глобальної конкуренції зумовлюють актуальність і практичну значущість дисертаційної роботи Ягельської Катерини Юріївни. Актуальність дослідження вищезначеної проблеми значно посилюється в сучасних умовах необхідності повного перезавантаження системи управління національною економікою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату підтверджує глибинність опрацювання та розроблення автором проблематики досліджуваної теми – «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку», достовірність та новизну наукової роботи.

У відповідності до теми, мети та окресленого кола завдань дисертаційної роботи Ягельської К.Ю., отримані результати вказують на наукову новизну, практичне спрямування дослідження та наявність предмету публічного захисту.

Результати дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими, мають важливе значення для науки і практичної діяльності, що підтверджується коректністю постановки наукових та прикладних завдань дослідження, комплексністю застосованих загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, зокрема: *систематизація, узагальнення, діалектичний метод, конкретизація* (для розкриття сутності дефініцій «випереджаючий національний економічний розвиток», «глобальна конкуренція» та ін. і типологізації існуючих моделей економічного розвитку); *монографічний, історичний, аналогія* (для поглиблення теоретичних засад енергетичного підходу до національного економічного розвитку); *системний підхід, аналіз, синтез, дедукція* (для обґрунтування методології дослідження випереджаючого

національного економічного розвитку на засадах енергетичного підходу); *декомпозиція, структурний аналіз і синтез* (для обґрунтування методичних підходів до оцінювання параметрів національного економічного розвитку і визначення факторів його випереджаючої динаміки); *структурно-функціональний синтез* (для удосконалення підходів до формування комплексу стратегічних цілей випереджаючого розвитку вітчизняної економіки і розробки організаційного механізму випереджаючого розвитку економіки країни); *концептуалізація, структурне моделювання* (в процесі розробки концепції випереджаючого національного економічного розвитку); *економіко-статистичний метод, порівняльний аналіз* (при оцінюванні параметрів економічного розвитку національної економіки і вивченні зарубіжного досвіду); *кореляційно-регресійний аналіз, сценарне і трендове моделювання* (при прогнозуванні показників випереджаючого економічного розвитку країни).

Дисертант приймала участь у виконанні фундаментальних наукових досліджень ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» «Стратегія забезпечення конкурентоспроможності: макро- та мікрорекономічні аспекти» (номер держреєстрації 0110U005823, 2010-2015 рр.), в межах якої автором обґрунтовано концептуальну модель випереджаючого національного економічного розвитку і методичні підходи до його оцінювання; наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ): «Розробка концепції забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації світової економіки» (номер держреєстрації 0113U007516, 2013-2015 рр.), у межах якої автором визначені особливості управління чинниками економічної безпеки на основі енергетичного підходу до випереджаючого національного економічного розвитку; наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ): «Формування та вдосконалення механізму сталого розвитку економічних систем» (номер держреєстрації 0114U006192, 2014-2015 рр.), в межах якої автором обґрунтовано структурні складові й організаційний механізм реалізації енергетичного підходу до випереджаючого національного економічного розвитку.

Про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій свідчить їх апробація на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, публікації у фахових виданнях, монографіях, навчальних посібниках, впровадження у діяльність організацій і в навчальний процес, що підтверджено відповідними довідками та актами про прийняття і використання результатів дисертаційного дослідження.

Розроблені в дисертації принципи, методи, підходи, рекомендації створюють методологічну основу для розробки стратегії випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції та механізму її реалізації і були використані: департаментом макроекономічного прогнозування Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України при розробленні нормативно-правової бази з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні; департаментом розвитку базових галузей промисловості Донецької

обласної державної адміністрації при короткостроковому і середньостроковому плануванні та прогнозуванні в системі державного управління на регіональному рівні; Українським національним комітетом міжнародної торгової палати в процесі реалізації програми «Партнерство країн» в рамках стратегічного пріоритету програми «Формування позитивного міжнародного іміджу України». Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» при викладанні дисциплін «Стратегічне управління», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародні стратегії економічного розвитку», «Міжнародна економіка» (довідка № 1-5/70-1 від 25.10.2016 р.).

Представлені у дисертації наукові положення, висновки і рекомендації достатньо обґрунтовані і підкріплені результатами аналізу значної кількості наукових джерел і фактичної інформації. Зміст дисертаційної роботи відповідає назві теми, засвідчує логічність та завершеність дослідження і відповідає паспорту наукової спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретичних положень, концептуальних і методологічних підходів, практичних рекомендацій щодо розробки теоретико-методологічних основ, концептуальних засад, організаційно-методичних підходів до забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції на засадах енергетичного підходу.

Головна наукова ідея дисертаційної роботи полягає в створенні методологічної основи для розробки стратегії випереджаючого національного економічного розвитку на засадах енергетичного підходу в умовах глобальної конкуренції і механізму її реалізації в Україні.

Розглядаючи теоретико-методологічні складові дослідження, що формують основу розробки конкретних напрямів розв'язання поставленої проблеми, важливо виділити опрацювання та уточнення дисертантом тлумачення ряду понять, ключових для даного дослідження. Насамперед, «випереджаючий національний економічний розвиток», «глобальна конкуренція». В роботі також визначені детермінанти моделі випереджаючого економічного розвитку національної системи (темпоральність і результативність) і обґрунтовано їх відповідність концептуальним положенням школи фізичної економії, зокрема, енергетичної теорії економічного розвитку. (С. 34-40 дисертації).

Запропоновано й обґрунтовано генон-фактор випереджаючого національного економічного розвитку як цілісного комплексу рушійних сил якісної трансформації економічної системи, що зосереджує в собі повний набір факторів зміни її стану, систематизованих за критерієм і системоутворюючої здатності в економічній системі, представлених на двох ієрархічних рівнях і деталізованих на кількох субфакторних рівнях, що дозволить підвищити обґрунтованість вибору інструментів і важелів державного впливу на поведінку носіїв економічної енергії в процесі резонансного управління випереджаючим

національним економічним розвитком (С.105 дисертації). Автором розкрито сутність резонансного регулювання національного економічного розвитку, що полягає у діяльності держави щодо забезпечення узгодження характеристик зовнішніх збурень і внутрішніх здатностей економічної системи з метою різкого збільшення амплітуди її внутрішніх коливань, спроможних сформувати енергетичну силу, достатню для переходу з одного стану динамічної рівноваги у інший, якісно новий, за рахунок синергетичного ефекту поведінки різних носіїв економічної енергії в результаті впливу держави.

Вищезазначене дало змогу виявити логічні взаємозв'язки між явищами і процесами у контексті дисертаційного дослідження та доповнити понятійний і методологічний апарат економічної науки та теорії управління.

В дисертації Ягельської К.Ю. на концептуальному рівні обґрунтовано основоположні засади випереджаючого національного економічного розвитку на чотирьох ієрархічних рівнях: теоретико-методологічному, методичному, інструментальному і організаційному. Автор достатньо аргументовано доводить, що сучасна концепція побудована на сформульованому в роботі вихідному постулаті реалізації резонансного державного регулювання розвитку елементів економічної системи-носіїв економічної енергії на основі визначеного генон-фактору за рахунок трансформації темпоральних і енергетичних параметрів національної економічної системи і її структурних складових і окреслює принципи, методичні підходи, аналітико-прогностичні методи, інструменти і організаційні засади реалізації забезпечення випереджаючого розвитку національної економічної системи. (С.12 автореферату, С.99-110 дисертації).

Автором удосконалено методичні засади оцінювання параметрів динаміки економічних систем шляхом введення дефініцій, що розкривають темпоральні характеристики кількісних і якісних змін у системі і методичних положень кількісного оцінювання щільності і корисності економічного часу. Розроблено графічну модель розвитку економічної системи в часі на засадах енергетичного підходу з виділенням восьми стадій життєвого циклу. (С.12 автореферату, С.117 дисертації).

Вагомим здобутком автора слід вважати обґрунтування методології дослідження випереджаючого розвитку національної економічної системи на основі енергетичного підходу шляхом синтезу методологічних принципів синергетичної концепції саморганізації, неоінституціональної концепції інституціональних змін, концепцій фізичної економії і макрогенерацій еволюційної теорії економічного розвитку. Методологія окреслює вихідні теоретико-методологічні постулати, об'єктно-предметну сферу досліджень, методичні підходи, ключові інформаційно-аналітичні одиниці. (С.4, 12-13 автореферату, С. 131-133 дисертації).

Важливим для висвітлення нових граней досліджуваної проблематики став обґрунтований автором методичний підхід до аналізу національного економічного розвитку, який запропоновано виконувати за трьома індикаторами: стану (конкурентоспроможність), реакції (розвитку) і рушійної сили (економічна сила, корисність часу). Запропоновані методичні положення

щодо кількісного визначення основних енергетичних показників випереджаючого економічного розвитку (економічної сили, економічної маси країни, економічного прискорення зростання національної економіки), а також індикаторів національного економічного розвитку, розраховані значення яких порівнюються з їх максимально можливими значеннями за заданих умов. (С.142-147).

Проведене автором дослідження передумов дозволило систематизувати фактори забезпечення випереджаючої динаміки національної економічної системи (С.227 - 230).

До наукових здобутків дисертанта, які мають важливе практичне значення, слід віднести удосконалений автором організаційно-методичний підхід до формування комплексу стратегічних цілей випереджаючого розвитку вітчизняної економіки здійснено за рахунок визначення концептуальних положень, які відображають його конкурентну основу та інноваційний характер. Запропоновано перехід до моделі інноваційної кооперенції в рамках концепції «відкритих інновацій» і селективної підтримки найбільш потужних носіїв економічної енергії, здатних забезпечити прийнятний рівень економічної і соціальної безпеки на період трансформування національної економіки. (С. 20 автореферату, С.238-244 дисертації).

Автор справедливо акцентує увагу на особливому значенні при реалізації наведеного організаційно-методичного підходу інформаційно-аналітичного забезпечення стану детермінантів, яке є ефективним важелем державного регулювання національної економіки (п.4.3 дисертації).

Науково-практичним результатом дисертаційного дослідження справедливо можна вважати визначені автором інструменти і важелі досягнення лідерських позицій на світовому ринку, що дозволило розвинути аналітичне обґрунтування шляхів забезпечення високих темпів економічної динаміки, до яких віднесено використання ринкових і інституційних регуляторів при визначальній ролі держави у забезпеченні випереджаючого національного економічного розвитку. (С.305), а також запропонований організаційний механізм реалізації випереджаючого національного економічного розвитку, який передбачає створення Координаційної ради із забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України як постійно діючого консультативно-дорадчого органу і створення недержавних органів управління окремими сферами діяльності з наданням їм повноважень ЦОВВ, особливістю якого є функціональна спрямованість на реалізацію випереджаючого розвитку національної економіки в умовах розгортання інтеграційних процесів і посилення глобальної конкуренції.

Логічним завершенням роботи стали пропозиції автора щодо прогнозування економічної сили країни в залежності від показника щільності локального економічного часу національної економічної системи реалізовано за допомогою програмного дослідницького інструменту побудови сценаріїв (інерційного, оптимістичного і двох варіантів песимістичного) можливих змін економічної сили залежно від щільності локального економічного часу системи і реалізованого в програмному середовищі VBA MSExcel. Автором розроблено

матрицю коефіцієнтів щільності локального економічного часу, які забезпечують реалізацію оптимістичного сценарію, за такими субенергіями, як: інституції, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та освіта, ефективність товарного ринку, ефективність ринку праці, рівень розвитку фінансового ринку, технологічна готовність, інновації.

Отже, сформульовані автором завдання дисертаційної роботи висвітлені в логічній послідовності на достатньому концептуально-методологічному рівні, доведені теоретичними викладками та практичними прикладами і розрахунками, тобто достатньо обґрунтовані. Висновки є логічним завершенням проведених автором досліджень та формулюють їх результати.

Повнота викладу наукових результатів дослідження в опублікованих працях. Результати дисертаційної роботи достатньо повно висвітлено в наукових публікаціях здобувача. Основні положення та результати дослідження відображено у 39 наукових працях загальним обсягом 167,50 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 51,19 ум.-друк. арк. В опублікованих працях здобувача повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Із загальної кількості опублікованих наукових праць – 2 індивідуальні і 5 колективних монографій, 21 стаття у фахових наукових виданнях, 2 статті – у зарубіжних виданнях, 9 публікацій у матеріалах конференцій. Серед публікацій, виконаних у співавторстві, використані тільки ті ідеї, що належать особисто автору.

Зміст автореферату повною мірою розкриває основні положення дисертаційної роботи, а також отримані автором нові наукові результати, висновки та рекомендації і є ідентичним основним положенням дисертації. Матеріали дисертації і автореферату викладено в науковому стилі, логічно і послідовно.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту. Відзначаючи теоретичну і практичну значимість дисертаційної роботи Ягельської К.Ю., разом з тим необхідно звернути увагу на деякі положення дисертації, які мають дискусійний характер. Зокрема, йдеться про таке:

1. Досліджуючи в першому розділі онтологічний базис національного економічного розвитку та типологію моделей розвитку національних економічних систем (С. 18-24) автор не наводить узагальнюючого висновку. Тому, не зовсім зрозуміло, яким чином узгоджено у роботі теоретичні постулати і методологічні принципи.
2. Погоджуючись в цілому з авторським баченням випереджаючого економічного розвитку національної системи як еволюційного етапу її розвитку, слід, однак, зауважити, що обґрунтування в роботі парадигма розбудови економіки країни, що передбачає резонансне державне регулювання розвитку елементів економічної системи мала б бути більш чіткою і акцентованою.
3. Стосовно методології дослідження варто зазначити, що визначені автором детермінанти моделі випереджаючого економічного розвитку національної системи (темпоральність і результативність) відповідають концептуальним положенням школи фізичної економії. Однак, автор

приділив не достатню увагу енергетичній теорії економічного розвитку та не обґрунтував, чому саме вона покладена в основу дослідження.

4. При розробці організаційного механізму реалізації концепції випереджаючого національного економічного розвитку Вами запропоновано створення Координаційної ради з випереджаючого національного економічного розвитку, делегування повноважень ЦОВВ на тимчасовій основі недержавним органам управління у сферах міжвідомчої і міжрегіональної взаємодії задля узгодження інтересів господарюючих суб'єктів усіх рівнів і переходу до резонансного управління розвитком носіїв економічної енергії країни. Якщо подивитися на тенденції, що відбуваються в орган державної влади, то йде скорочення управлінського апарату. Поясніть, чи доцільними є такі пропозиції в умовах сьогодення.
5. У роботі запропоновано механізм реалізації випереджаючого національного економічного розвитку на основі енергетичного підходу, спрямований на здійснення резонансного державного регулювання розвитку елементів економічної системи-носіїв економічної енергії на основі визначеного генон-фактору за рахунок трансформації темпоральних і енергетичних параметрів національної економічної системи і її структурних складових в умовах розгортання інтеграційних процесів і посилення глобальної конкуренції. Потребує уточнення чому саме автор під час дослідження сконцентрував увагу лише на трансформації темпоральних і енергетичних параметрів національної економічної системи, а інші параметри не є суттєвими? Чому їх не приділено уваги.
6. Схема механізму реалізації випереджаючого національного економічного розвитку на основі енергетичного підходу (С. 315) не дає достатньо повного уявлення про його структуру, зокрема суб'єкти і об'єкти управління, систему взаємозв'язків і потребує доопрацювання або більш детального пояснення.

Однак висловлені зауваження є додатковим свідченням багатоаспектності і складності проблем, піднятих в дисертації, і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку представленої роботи.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота Ягельської Катерини Юріївни є цілісними, логічним, завершеним науковим дослідженням, що вирізняється актуальністю та новизною і має вагоме теоретичне та практичне значення для розробки стратегії випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції і механізму її реалізації. Дисертація відповідає сучасним тенденціям у методології суспільних наук: містить висунуті на прилюдний захист наукові положення, теоретичні узагальнення, аналітичні, концептуальні та методологічні розробки, висновки і практичні пропозиції, що мають важливе значення для економічної науки і практики.

Дисертація характеризується високим рівнем наукової новизни та практичної значимості. Опубліковані автором праці та автореферат відображають основні положення дисертації. Зміст автореферату та основних положень дисертації ідентичні.

За формальними та якісними ознаками, рівнем і новизною дослідження дисертаційна робота **«Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку»** відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19 серпня 2015 р. №656)., а її автор – Ягельська Катерина Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

Перший проректор,

Класичний приватний університет

(м. Запоріжжя)

доктор економічних наук, професор

О.В. Покатаєва

